

Direktiv om att avskaffa tidsomställningar

Näringsdepartementet

2018-10-05

Dokumentbeteckning

KOM (2018) 639

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om avskaffande av säsongsbaserade tidsomställningar och upphävande av direktiv 2000/84/EG

Sammanfattning

Kommissionen föreslår att de säsongsbaserade tidsomställningarna ska avskaffas. Därmed skulle normaltids i respektive medlemsstat gälla året runt. Vilken normaltids en medlemsstat har utgör nationell kompetens. Vidare införs en skyldighet att informera kommissionen inför kommande byten av normaltids. Medlemsstaterna ska införliva direktivet senast den 1 april 2019.

Regeringen har ännu ingen ståndpunkt när det gäller valet mellan att behålla eller avskaffa de säsongsbaserade tidsomställningarna.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

EU-lagstiftningen om sommartids infördes 1980, i syfte att förena befintliga nationella rutiner och planer för sommartids som skilde sig åt sinsemellan och därmed säkerställa ett harmoniserat tillvägagångssätt för tidsomställningen inom den inre marknaden. EU:s sommartids har sedan 2001 reglerats genom direktiv 2000/84/EG, där det fastställs att alla medlemsstater är skyldiga att byta till sommartids den sista söndagen i mars och att byta tillbaka till sin normaltids den sista söndagen i oktober. Sverige har haft säsongsbaserad

tidsomställning sedan 1980. Det innebär att normaltiden ökas med en timme under sommarhalvåret. Systemet med tidsomställningen har kritiserats. I ett antal medborgarinitiativ, bl.a. i Finland, har det uppmärksammats att medborgare anser att omställningen mellan sommar- och vintertid är problematisk. Europaparlamentet uppmanade i februari 2018 kommissionen att göra en grundlig utvärdering av nuvarande tidsreglering och vid behov lägga fram ett förslag om en översyn av denna.

Kommissionen har inte genomfört någon ny utvärdering av effekterna av den nuvarande tidsregleringen, utan hänvisar till uppgifter från tidigare framtagna rapporter som publicerats mellan 1999 och 2017. Utifrån denna genomgång menar kommissionen att det endast finns belägg som pekar på marginella effekter av sommartiden (t.ex. relativt små energibesparingar), eller så går det ännu inte att dra några säkra slutsatser (t.ex. i fråga om övergripande hälsoeffekter och trafiksäkerhet). Kommissionen har också under sommaren 2018 genomfört ett offentligt samråd i form av en enkät som genererade omkring 4,6 miljoner svar, varav 84 procent var positiva till att avskaffa tidsomställningarna två gånger per år, medan 16 procent ville behålla dem. Enkäten publicerades på kommissionens hemsida och alla medborgare och organisationer hade möjlighet att svara. Ingen undersökning har dock gjorts om hur stor andel av EU:s medborgare, företag och organisationer som anser att tidsomställningarna bör avskaffas.

Frågan har också tagits upp för transportministrarna i rådets möten i december 2017 och i juni 2018.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget innebär att medlemsstaterna från och med den 1 april 2019 inte längre får tillämpa säsongsbaserade ändringar av sin normaltid. Medlemsstaterna föreslås fortfarande ändra till sommartid i enlighet med direktiv 2000/84/EG den 31 mars 2019, men därefter inte längre tillämpa säsongsbaserade tidsomställningar. Medlemsstaterna har möjlighet att välja att göra ytterligare en säsongsbaserad ändring av sin normaltid söndagen den 27 oktober 2019.

Medlemsstaterna kommer även fortsatt ha frihet att ändra sin normaltid. Eftersom oförutsedda ändringar av normaltiden i enstaka medlemsstater skulle kunna påverka den inre marknadens funktion ska dock medlemsstaterna minst sex månader i förväg informera kommissionen om sin avsikt att ändra sin normaltid, så att störningar kan undvikas. Även om frågan om vilken normaltid ett EU-land har utgör nationell kompetens diskuterar kommissionen ändå denna fråga, bl.a. i förslagets konsekvensbeskrivning. Anledningen är att kommissionen tycks anse att frågan om vilken normaltid respektive land fortsatt ska ha kommer att aktualiseras av ett avskaffande av tidsomställningar. Kommissionen påpekar – och kallar det för en fråga om subsidiaritet – att medlemsstaterna kommer

ha möjlighet att välja mellan att ha nuvarande normaltidsökad med en timme året runt (kommissionen benämner det *permanent sommartid*) eller nuvarande normaltidsökad året runt (kommissionen benämner det *permanent vintertid*).

För att utvärdera om direktivet har uppnått det ovannämnda målet att säkerställa en väl fungerande inre marknad och för att bedöma dess effekter kommer kommissionen senast den 31 december 2024 att lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet, på grundval av information från medlemsstaterna samt annan relevant information.

Medlemsstaterna ska införliva direktivet senast den 1 april 2019.

Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Regeringen föreskriver i förordning (2001:127) om sommartid att sommartiden börjar klockan 02.00 normaltidsökad den sista söndagen i mars. Tiden anges då som klockan 03.00 sommartid. Sommartiden upphör klockan 03.00 sommartid den sista söndagen i oktober. Tiden anges då som klockan 02.00 normaltidsökad. Förordningen införlivar Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/84/EG om bestämmelser beträffande sommartid i svensk rätt. För det fall kommissionens förslag antas behöver regeringen upphäva denna förordning.

Som bakgrund bör nämnas att riksdagen den 7 november 1979 (rksr. 1979/80:8) godkände riktlinjer för införande av sommartid genom att godkänna propositionen med förslag till riktlinjer för införande av sommartid (prop. 1978/79:200). Riktlinjerna anger att om våra närmaste grannländer, i likhet med flertalet väst och sydeuropeiska länder, inför sommartid bör sommartid även införas i Sverige. Den 6 december 1979 utfärdades förordningen (1979:1032) om sommartid.

Regeringen föreskriver i förordning (1979:988) om svensk normaltidsökad att den för tidsangivning inom landet gällande tiden (svensk normaltidsökad) ska vara den av Bureau International de l'Heure fastställda normaltidsökaden Temps Universel Coordonné (UTC) ökad med en timme. Kommissionens förslag påverkar inte denna författning.

Ett antagagande av rättsakten i mars 2019, vilket är kommissionens ambition, och ett ikraftträdande den 1 april 2019 förutsätter att införlivandet genomförs mycket snabbt i respektive medlemsstat. Även om rättsakten antas tidigt i mars återstår alltså bara en månad för medlemsländerna att genomföra rättsakten. Enligt 7 kap. 2 § regeringsformen ska vid beredningen av regeringsärenden behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i den omfattning

som behövs inhämtas från kommuner. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig.

Datumet för en författnings ikraftträdande bör normalt sättas så att författningen kan publiceras minst fyra veckor före ikraftträdandet. En författning bör endast i speciella undantagsfall komma publiceras senare än två veckor före ikraftträdandet.

Detta innebär att Sverige inte skulle hinna kungöra nödvändiga författningsåtgärder i tid om rättsakten skulle antas i mars 2019 och Sverige fattade beslut om författningsåtgärderna samma dag som den antogs. Det finns då inte något utrymme för remittering av förslaget eller beredning inom Regeringskansliet. Tidsplanen är därför oförenlig med nationella bestämmelser för framtagande av svensk författning. Härtill kommer behovet av olika omställningar som behöver ske i det civila samhället, t.ex. avtal om arbetstider eller fördelning mellan flygbolag av s.k. slots, dvs. tillgång till flygplatser.

1.3 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Regeringen har ännu inte kunnat bedöma förslagens konsekvenser. För att få ett underlag beslutade regeringen i maj 2018 att uppdra åt Statskontoret att kartlägga vilka effekter den tidsomställning som görs två gånger per år har i Sverige. Kartläggningen ska omfatta kända eller på annat sätt lättillgängliga effekter inom i huvudsak folkhälsa, jordbruk, energi, transporter, fritidsverksamhet och turism. Uppdraget ska redovisas senast den 22 november i år.

En indirekt effekt av förslaget bedöms bli att vissa eller alla medlemsstater kommer att ändra sin normaltids. Det kan medföra att grannländer som i dag har samma tidzon kan välja olika så att en skillnad i normaltids mellan dessa länder kan komma att uppstå. Även den motsatta effekten kan uppstå, dvs. att grannländer som idag har olika normaltids i framtiden får samma normaltids.

Kommissionen menar på grundval av tillgängliga uppgifter (tidigare framtagna rapporter) om effekterna av EU:s sommartids att slutsatsen kan dras att en fortsatt harmoniserad ordning – där alla medlemsstater avskaffar tidsomställningen två gånger per år – skulle vara till fortsatt nytta för den inre marknadens funktion. Effekterna på andra områden är ganska osäkra och beror sannolikt på det geografiska läget och på vilken normaltids medlemsstaterna kommer att välja att tillämpa efter ett avskaffande av sommartiden.

Vidare anser kommissionen att samtidigt som de nuvarande kostnaderna till följd av tidsomställningen två gånger per år kommer att försvinna, skulle det

uppstå övergångskostnader för att byta till en ny tidsordning utan säsongsbaserade omställningar. Kommissionen gör ingen bedömning av vad nettoeffekten blir.

2018/19:FPM2

Resultatet från kommissionens offentliga samråd presenteras i dokument SWD(2018) 406 final.

Kommissionen har inte presenterat någon jämförelseanalys av förslaget.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen har ännu inte tagit ställning till förslaget om att avskaffa de säsongsbaserade tidsomställningarna. Skälet till denna hållning är att förslaget bör analyseras noga bl.a. utifrån Statskontorets kommande rapport. Vidare är det viktigt att det finns en bred parlamentarisk uppslutning för en ståndpunkt om förslaget.

Ifall förslaget antas anser regeringen att det är positivt att behålla en enhetlig ordning om säsongsstyrd tidsomställning inom EU även efter att ett avskaffande av de säsongsbaserade tidsomställningarna har genomförts. Vidare anser regeringen att datum för ett eventuellt ikraftträdande av direktivet bör vara senare än vad kommissionen föreslår för att det ska finnas tid för ett ordnat införlivande av direktivet i svensk rätt och för att medborgare, näringsliv och offentliga organisationer inte ska drabbas av onödiga problem och kostnader vid övergången till den nya ordningen.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ett fåtal medlemsstater har meddelat att de är positiva till förslaget. Övriga medlemsstater har ännu inte tagit ställning.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet uppmanar kommissionen i resolution av den 8 februari 2018 om bestämmelserna beträffande tidsomställning (2017/2968(RSP)) att göra en grundlig utvärdering av direktiv 2000/84/EG, och vid behov lägga fram ett förslag om en översyn av direktivet. Europaparlamentet anser att det är oerhört viktigt att behålla ett enhetligt tidssystem för EU även efter det att omställningen mellan sommar- och vintertid har avslutats.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget är remitterat men remisstiden har ännu inte löpt ut.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden är, enligt EU-kommissionen, artikel 114 i Fördraget om europeiska unionens funktionssätt om tillnärmning av lagstiftning.

Rådet och Europaparlamentet beslutar med ordinarie lagstiftningsförfarande efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén. I rådet fattas beslut med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen pekar på vikten av att ha unionsregler på detta område för att säkerställa en väl fungerande inre marknad och att förslaget därför är i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Kommissionen anser också att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen eftersom det inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet att säkerställa en väl fungerande inre marknad i fråga om tidsordningar.

Regeringen anser att det finns starka skäl att även fortsatt, vid ett eventuellt avskaffande av säsongsbaserade tidsomställningar, ha EU-lagstiftning på detta område eftersom det annars inte går att garantera ett enhetligt tidssystem inom EU. När det gäller förslaget att införa en skyldighet att informera om planerade byten av normaltids, anser regeringen att den syftar till att främja den inre marknadens funktionssätt.

Mot den bakgrunden gör regeringen inte någon annan bedömning än kommissionen i fråga om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget har remitterats.

Förslaget behandlades för första gången i rådsarbetsgrupp (landtransport) den 13 september 2018. Kommissionen och rådets ordförande (Österrike) har meddelat att de anser att förslaget bör ha hög prioritet och att de anser att rättsakten bör antas senast i mars 2019. I så fall kommer den att antas innan Europaparlamentet avslutar sin verksamhet innan nästa val till Europaparlamentet. Om den tidplanen ska hålla bör rådet fatta beslut om allmän inriktning senast i december 2018.

Europaparlamentet har ännu inte meddelat hur de avser att behandla förslaget. 2018/19:FPM2

4.2 Fackuttryck/ termer

Temps Universel Coordonné (UTC): Referenstiden över hela världen.

Normaltid: Den för tidsangivning inom landet gällande tiden. I Sverige gäller UTC + 1. I förslaget svenska översättningen används *standardtid* istället *normaltid*.

Vintertid: I kommissionens förslag används i vissa fall begreppet *vintertid* som en informell synonym för *normaltid* för den period då det inte är sommartidsperiod.

Sommartid: En tid som ska gälla i landet under viss period varje år. I Sverige gäller under denna period UTC + 2.